

ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ
ОСВІТИ»

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МАЛОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВІТОЛЬДА ПЛЕЦЬКОГО В
ОСВЕНЦІМІ
УНІВЕРСИТЕТ ПРИКЛАДНИХ НАУК В М. ЕЛЬБЛОНГ
СОПОТСЬКА ВИЩА ШКОЛА

AKADEMIA
NAUK STOSOWANYCH
w ELBLĄGU

SOPOCKA
SZKOŁA WYŻSZA

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НАУКИ Й ОСВІТИ В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Збірник тез доповідей за матеріалами
IV Міжнародної науково-практичної конференції

Мукачево
16 травня 2024 року

УДК [005.332.2:001:378]:339.92(477:4)(043.2)

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 4 від «16» травня 2024 р.)*

С 91

Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів : збірник тез доповідей за матеріалами IV Міжнародної науково-практичної конференції (16 травня 2024 р., м. Мукачево). Мукачево : Вид-во МДУ, 2024. 488 с.

У збірнику представлено тези доповідей за матеріалами IV Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів». Учасниками конференції розглянуто проблеми та перспективи розвитку педагогічної освіти, психолого-педагогічні аспекти професійного становлення особистості, сучасні орієнтири розвитку економіки, управління та інженерії, актуальні проблеми менеджменту, індустрії гостинності, суспільно-географічних та культурологічних досліджень.

Видання розраховане на науковців, педагогів, викладачів, здобувачів вищої освіти, які займаються науково-дослідною роботою.

Редакційна колегія:

Щербан Т.Д. – д-р психол. наук, професор (голова);

Гоблик В.В. – д-р екон. наук, професор;

Кобаль В.І. – канд. пед. наук, професор;

Пігош В.А. – канд. екон. наук, доцент;

Максютова О.В. – PhD, провідний фахівець ВНТД

Відповідальність за достовірність фактів, власних імен, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори публікації.

© Мукачівський державний університет, 2024

ЛКУВАЛЬНО-ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ.....	462
ПІГОШ В.А. УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК В РЕСТОРАННОМУ БІЗНЕСІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: СУЧАСНІСТЬ ТА ВИКЛИКИ.....	464
ПРОСКУРА В.Ф., БОНДАР Д. СУТНІСТЬ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА: АНАЛІЗ ЗАРУБІЖНИХ ПІДХОДІВ.....	466
ПУГАЧЕВСЬКА К.Й., ГОНАК О.І. ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ.....	470
РАДОВАНОВІЧ М., МОЛНАР-БАБЛЯ Д.І. СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ.....	472
САВЧИН Є., ФЕЄР О.В. СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ -НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	474
СОСКІДА І.М., ЖЕРЕБАК О.В., БІРЮКОВ В.В. ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОСНОВНИХ МУЗЕЙНИХ ФОНДІВ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ.....	475
УДВОРГЕЛІ Л.І., МОЛНАР-БАБЛЯ Д.І., КОРНІЙЧУК Б. ГАСТРОНОМІЧНА ДИПЛОМАТІЯ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	478
УДВОРГЕЛІ Л.І., СОСКІДА І.М., ШТЕЛЯ Я.М. БЕЗПЕКА ГОТЕЛІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ.....	481
FEYER O., PAULYK A. OSOBITOSTI ZABEZPEČENIA FUNGOVANIA PREMIESTNENÝCH RODNÍKOV.....	483
ШАШОВЕЦЬ Й. П. НЕФОРМАЛЬНА ЗАЙНЯТІСТЬ НАСЕЛЕННЯ: НЕГАТИВНІ ТА ПОЗИТИВНІ НАСЛІДКИ.....	484

РОЗДІЛ 4. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ, ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ, СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

vrátane daňových úľav, znížených nákladov na prenájom obecného majetku, sociálneho zabezpečenia zamestnancov týchto podnikov, urýchlenia procesu pripojenia na komunikácie, náboru, školenia a rekvalifikácie nových zamestnancov a zjednodušenia povoľovacích postupov.

Na regionálnej úrovni zohrávajú orgány a miestne samosprávy významnú úlohu pri zabezpečovaní fungovania premiestnených podnikov. Dôležité je nadviazať účinnú komunikáciu medzi podnikmi, vládou a miestnou komunitou. Centrá administratívnych služieb zohrávajú osobitnú úlohu pri poskytovaní poradenských a informačných služieb, ubytovania a sociálnej podpory pre zamestnancov, vzdelávacej činnosti a spolupráce s miestnymi podnikateľmi a zástupcami miestnej komunity. Dôležité je tiež nadviazať účinnú spoluprácu medzi presídlenými podnikmi a výskumnými organizáciami.

V čase vojny zohrávajú podniky mimoriadne dôležitú úlohu, pretože sú zdrojom rozpočtových príjmov, pracovných miest a zdrojom inovácií. Preto sa otázkam podpory podnikania venuje značná pozornosť na štátnej a regionálnej úrovni. Osobitná pomoc sa poskytuje podnikom, ktoré sa presúvajú z územia aktívnych bojových akcií a dočasne okupovaných území.

Referencie:

1. Melnyk, T. (2023). Ukrajinské podnikanie v podmienkach vojny: súčasný stav, problémy a spôsoby ich riešenia. *Journal of Innovations and Sustainability*, 7(3), 07. <https://doi.org/10.51599/is.2023.07.03.07>.

2. Oficiálna webová stránka Ministerstva hospodárstva Ukrajiny <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=a700c206-722a-4752-b5bb-78a1063ae9db&title=ZaRikViiniVBilsh>.

УДК 316.32:331.556.4

ШАШОВЕЦЬ Й. П.

кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри менеджменту,
управління економічними процесами та туризму,
Мукачівський державний університет

НЕФОРМАЛЬНА ЗАЙНЯТІСТЬ НАСЕЛЕННЯ: НЕГАТИВНІ ТА ПОЗИТИВНІ НАСЛІДКИ

Проблематика неформальної зайнятості населення уже тривалий час займає вагоме місце у численних наукових дослідженнях, присвячених питанням функціонування ринку праці. Питома вага населення, зайнятого у неформальному секторі економіки, так само, як і чисельність самостійно зайнятих, має стабільну тенденцію до зростання. Причому така ситуація характерна не тільки для реалій українського ринку праці, сильно деформованого у результаті військової агресії росії; багатьом країнам із відносно розвиненою та стабільною економікою та сферою соціально-трудова відносин теж притаманний досить високий рівень неформальної (або так званої альтернативної чи тіньової зайнятості). Тіньову зайнятість розглядають в

РОЗДІЛ 4. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ, ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ, СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

умовах трансформаційної економіки, як абсолютно очевидний факт, а її нелегальність зумовлена нестабільністю соціально-економічних інститутів [2, с. 202].

У відповідності з методологією Державної служби статистики України до неформально зайнятих належать такі категорії населення :

- зайняті на підприємствах неформального сектору (незареєстровані самозайняті, роботодавці та їх наймані працівники);
- наймані працівники, які працюють на неформальних робочих місцях офіційного сектору (особи, які працюють за усною домовленістю);
- наймані домашні працівники у домогосподарствах;
- члени неформальних виробничих кооперативів;
- безоплатно працюючі члени сім'ї, незалежно від того, працюють вони на підприємствах офіційного чи неформального секторів;
- самозайняті працівники, що виробляють товари виключно для власного кінцевого споживання домогосподарства [3, с.133]:

На нашу думку, у структурі неформально зайнятості необхідно відокремлювати дві категорії працюючих : ті, що зайняті на неофіційних робочих місцях формального сектору економіки; та ті, хто самостійно знайшов собі прибуткове заняття (певний вид економічно діяльності), завдяки якому може забезпечувати собі достатній рівень трудового доходу. Якщо по відношенню до першої категорії зайнятих можна стверджувати, що така форма зайнятості є тінговою, нелегальною або напівлегальною, а отже – негативно відображається на стані національної економіки, то друга категорія, яка об'єднує усі форми самозайнятості, певною мірою сприяє вирішенню цілого ряду проблем у сфері соціально-трудоких відносин, знімає напруження на ринку праці, частково звільняє державу від витрат на створення робочих місць чи матеріальну підтримку безробітних.

Завдяки розвитку самостійної зайнятості, особливо в умовах трансформаційної економіки, створюються додаткові робочі місця для себе, членів сім'ї та інших осіб, з'являється можливість проявити власну ініціативу й отримати доходи. Така форма зайнятості не потребує капітальних вкладень, має мобільну організаційну структуру, базується на сильній мотивації до праці, оскільки людина працює сама на себе, орієнтується на потреби споживача й оперативно задовольняє їх [4, с. 164].

Самозайнятість включає такі категорії зайнятих як фізичні особи-підприємці, власники особистих селянських господарств, усі форми фрілансерства. Також до поширеного виду самозайнятості, що виник в умовах трансформації суспільства в глобальне інформаційне, відносять надання ділових послуг, купівлю – продаж через мережу Інтернет та On-line послуги. Самостійна зайнятість є актуальною для осіб, яким властиві такі риси, як активність, ініціативність, наполегливість, готовність до ризику та ін.

Перевагами самостійної зайнятості є: скорочення часу й розміру стартового капіталу для відкриття власної справи; високий рівень мотивації до

РОЗДІЛ 4. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ, ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ, СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

продуктивної праці; економія витрат на приміщення, транспорт; застосування гнучкої організації роботи; швидкість виконання замовлень споживачів; зниження бар'єрів виходу на нові ринки тощо.

Необхідно звернути увагу і на те, що самостійна зайнятість населення може мати і негативні прояви, а саме: неорганізований, некерований характер, що може спричиняти ряд диспропорцій у структурі зайнятості. Крім того, цей вид зайнятості здебільшого має неофіційний характер (крім діяльності фізичних осіб-підприємців), не обліковується і не оподатковується. Більшість населення, залученого до неформальної економіки, цілком свідомо та добровільно зробила вибір на її користь. У той же час багато роботодавців схильні порушувати норми трудового законодавства, нав'язуючи працівникам неформальну зайнятість як безальтернативне явище [2, с. 202].

Все це свідчить про недостатню регулюючу функцію держави, недосконалість, пасивність політики зайнятості. Тому необхідно надавати процесу неформальної зайнятості відкрити, організовану, регульовану форму.

Стаття 27 Закону України «Про зайнятість населення», яка носить назву «Сприяння самозайнятості населення, організації підприємницької діяльності та створенню нових робочих місць», окреслює загальні засади реалізації державної політики підтримки індивідуальної ініціативи населення щодо здійснення підприємницької діяльності [1]. Однак у зв'язку з вкрай несприятливими економічними та суспільно-політичними умовами, викликаними військовим станом в країні, на даний час багато пунктів даної статті Закону носить скоріше декларативний характер.

На сьогодні самостійна зайнятість динамічно розвиватися без підтримки держави не може. Діяльність держави в даному напрямі повинна бути спрямована на:

- фінансову підтримку (надання кредитів із низькою ставкою відсотка й пільговими умовами погашення);
- навчання основам підприємництва та підвищення кваліфікації всіх охочих, особливо молоді, безробітних і економічно неактивних груп населення;
- надання юридичних консультацій по відкриттю власної справи, складанню бізнес – планів;
- оснащення технічною допомогою (проектні послуги);
- надання безкоштовної економічної інформації;
- забезпечення допомоги в інноваційній діяльності тощо.

Таким чином, розвиток самостійної зайнятості у сфері малого бізнесу повинен бути одним із головних пріоритетів держави, оскільки в умовах трансформації економіки та макроекономічної нестабільності завдяки цьому забезпечується певний рівень добробуту населення. Що ж стосується неформальної тіньової зайнятості, яка виявляється в існуванні неофіційних робочих місць як у формальному, так і в неформальному секторах економіки, то дану проблему потрібно вирішувати не стільки репресивними заходами, які здебільшого не дають жодного результату, скільки розробити такий механізм

РОЗДІЛ 4. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ, ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ, СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

стимулювання «переходу» зайнятих в офіційний сектор, який би був максимально прийнятний як для роботодавців, так і для самих працівників.

Література:

1. Закон України «Про зайнятість населення» від 21.09.2022 р. № 2622-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text> (дата звернення : 14.05.2024 р.)

2. Волкова Н. В., Барабаш Н. М., Білодід К.В. Неформальна зайнятість населення України . *Електронний науково-практичний журнал «Інфраструктура ринку»*. Вип. 6/2017 С. 199-203. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2017/6_2017_ukr/41.pdf (дата звернення: 13.05.2024 р.)

3. Павленко Н. В. Неформальна зайнятість населення України. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства*, Вип. 202 «Економічні науки». 2019. С. 131-148.

4. Романюк Х. В. Інноваційні форми зайнятості як передумова ефективного використання інтелектуального капіталу. *Вісник Прикарпатського університету. Серія «Економіка»*. 2014. Випуск X. С. 163-166.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>